

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 331/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

284/2009. (IX. 30.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) gyöngyösi lakosok **panaszosok**¹ – jogi képviselőjük által – 2009. június 10-én előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. szeptember 30-án megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszosok – jogi képviselőjük útján – 2009. június 10-én terjesztettek elő panaszbeadványt a 2009. június 6-án velük szemben történt rendőri intézkedések (igazoltatás, ruházat és csomag átvizsgálás, előállítás és ennek körülményei) és kényszerítő eszköz alkalmazása (testi kényszer és bilincselés) tárgyában és kérték, hogy ügyüket a Testület vizsgálja ki.

I.

1) A panaszosok 2009. június 10-én, a Testülethez – jogi képviselőjük útján – levélben előterjesztett panaszbeadványukban előadták, hogy 2009. június 6-án az esti órákban a Gyöngyösi (...) áruházba mentek bevásárolni. A parkolóban arra lettek figyelmesek, hogy egy rendőrségi szolgálati gépkocsi az áruház gyalogosbejárata előtt, a forgalom elől elzárt területen, megállni tilos tábla hatálya alatt várakozott. A panaszosok egyike telefonjával több fényképfelvételt készített a gépkocsiról.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszosok személyes adatait töröltük.

Az időközben a gépkocsihoz visszaérkező 4 rendőr – amikor észlelték a panaszosok tevékenységét – a panaszosokat fennhangon „pejoratív jelzőkkel illették”, melynek lényege az volt, honnan veszik maguknak a bátorságot, hogy a rendőrségi gépkocsit lefényképezzék. Miután a rendőrök csomagjaikat a gépjárműbe rakták a panaszosokhoz fordultak és jelezték, hogy szabályosan parkolnak, mivel a megállni tilos tábla alatt ott szerepel a „kivéve rendőrség” felirat.

Ezt követően a panaszosokat körbeállták és azt kérték tőlük, hogy hangosan olvassák fel a jelzőtábla szövegét és hangosan kérjenek elnézést. A panaszosok továbbra sem tartották jogszerűnek a rendőrautó elhelyezését, mivel az – álláspontjuk szerint – nem szolgálati célból várakozott az említett helyen, ennek ellenére elnézést kértek a rendőröktől. A rendőrök azonban továbbra is bocsánatkérésre szólították fel a panaszosokat, mire az egyik panaszos megkérdezte, hogy „miért kötözködnek velük”.

A panaszosok elmondása szerint erre a rendőrök az egyiküket terpeszállásban az autó motorháztetejére fektették és megmotozták, másikat pedig megbilincseltek és az autóba ültették. A panaszosok sérelmezik ezt az intézkedést, mivel semmiféle ellenállást nem tanúsítottak és fel sem szólították őket, hogy bármilyen tárgyat adjanak elő.

A jogi képviselő megjegyzi, hogy a panaszosok egyike a városban évtizedek óta dolgozó, köztisztviselőként álló tanár, másikat pedig az egyik helyi nagyvállalat vezető beosztású dolgozója. Mindkettejük számára megalázó volt, ahogy az arra járó emberek szeme láttára „bűnözőként” bántak velük.

Az egyik panaszost a Gyöngyösi Rendőrkapitányságra előállították, míg a másik panaszost az igazoltatást és ruházat-átvizsgálást követően az áruház parkolójában a rendőrök elengedték. Utóbbi panaszos az előállított testvére után ment a Gyöngyösi Rendőrkapitányságra egy másik személy társaságában, aki tanúja volt az eseményeknek és hajlandó lett volna tanúvallomást tenni (utóbbi személy nyilatkozatát a Testület később beszerezte). A panaszos a kapitányságon előállított testvére után érdeklődött, őt azonban a kapitányság épületébe nem engedték be, mondván – testvére nem kérte hozzátartozó értesítését. Nem sokkal ezt követően az előállított panaszos édesanyja is megjelent a kapitányságnál, de – az előbbi indokkal – ő sem kapott tájékoztatást fiáról, de az eljáró rendőr kijelentette, hogy joga van 8 órán át benntartani a panaszost, majd közölte, hogy nagyjából éjjél felé elengedi. Az előállított panaszos édesanyja válaszul kijelentette, hogy megvárja a fiát és leült a rendőrség előtti lépcsőre, ahonnan azonban az eljáró rendőr elzavarta.

Ezt követően a panaszos jogi képviselője is megjelent a Gyöngyösi Rendőrkapitányság épületénél, akit a panaszos testvére értesített. A jogi képviselő a kapitányságon lévő rendőrtől azt kérte, hogy ügyvédi minőségében találkozhasson az előállított panaszossal. Az eljáró rendőr azonban előbb a meghatalmazás hiányára, majd a gyanúsítás hiányára hivatkozva megtagadta a jogi képviselőtől a belépést. A jogi képviselő ennek jegyzőkönyvezését kérte, mire a rendőr elment és állítása szerint

megkérdezte az előállítottól, hogy akar-e jogi képviselőt, aki azonban nemleges választ adott.

A rendőr végső soron megtagadta az ügyvéd beléptetését és kérdésre közölte, hogy az előállított panaszossal szemben becsületsértés miatt kíván feljelentést tenni, mert – állítása szerint – „lekommunistázta” és „szabálysértéssel vádolta meg a rendőrséget”. A jogi képviselő jelezte, hogy panasszal fognak élni az eljárással szemben és elhagyta a rendőrség épületét.

Az előállított panaszost ezután mintegy 15 perccel elbocsátották a rendőrség épületéből. Az előállított panaszos jogi képviselőjének elmondta, hogy fizikailag nem bántalmazták, azonban „pejoratív” és „negatív” kifejezésekkel illették, továbbá azzal vádolták, hogy biztosan ő készítette azokat a képeket is, melyek egy bulvárlapban jelentek meg tilosban parkoló rendőrségi gépjárművekről. Az egyik rendőr továbbá azt is megkérdezte az előállított panaszostól, hogy hol dolgozik, ugyanis szándékában áll a munkahelyet értesíteni és a panaszost majd biztosan „kirúgják”.

Az előállított panaszos jogi képviselőjének azt is elmondta, hogy a rendőrségen aláírt egy olyan papírt, amit el sem tudott olvasni, viszont valóban megkérdezték tőle, hogy kéri-e bármelyik hozzátartozója értesítését, amire az előállított panaszos azt válaszolta, hogy nem, mivel úgy gondolta, hogy testvérével rövidesen találkozhat a rendőrségen. Az előállított panaszos elmondta továbbá, hogy nem tájékoztatták a jogi képviselő lehetőségéről sem, illetve ezt nem is ajánlották fel a részére.

A jogi képviselő az előállított panaszos esetében sérelmezi, hogy vele szemben nem volt lehetőség az előállítás alkalmazására, mivel annak jogszabályi feltételei nem álltak fenn, egyúttal nem tájékoztatták az előállítás okáról sem. Álláspontja szerint szükségtelen és aránytalan volt a bilincs alkalmazása, mert szökni nem akart és kárt sem akart tenni senkiben, erre utaló jelet sem adott. Az előállítás öncélú volt, mivel a panaszos igazolta magát és az előállítás során vele szemben semmiféle cselekményt nem fogantatosítottak. A jogi képviselő szerint az intézkedések sértették a panaszos emberi méltóságát és személyes szabadságát.

A másik panaszos esetében a jogi képviselő felhívja a figyelmet arra, hogy nem volt lehetőség és szükség a ruházat átvizsgálására, mert bűncselekmény elkövetésével nem vádolták, annak veszélye sem állt fenn.

A panaszosok ügyvédje megjegyzi, hogy a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvénynek (a továbbiakban: Rtv.) nincs olyan rendelkezése, ami alapján a rendőrök egy állampolgárt egy jelzőtábla megalázó, hangos felolvasására és bocsánatkérésre kötelezhetnének.

Mindezek alapján kérik a Testület vizsgálatát.

II.

A Testület az ORFK Ellenőrzési Szolgálat útján megkereste a Gyöngyösi Rendőrkapitányság vezetőjét és kérte az ügyben keletkezett iratok megküldését, továbbá kérte, hogy a Testület által az ügygel összefüggésben megfogalmazott kérdésekre is válaszoljanak. A rendőrség minden szükséges információt megküldött a Testület részére, amiből az alábbiak állapíthatók meg.

1) Az intézkedő rendőrök által készített feljelentés az eseményekkel kapcsolatban az alábbiakat tartalmazza:

A rendőrök 2009. június 6-án 20.00 óra körüli időpontban közbiztonsági ellenőrzést hajtottak végre a Gyöngyösi (...) áruházban és annak parkolójában, mert több felkérés érkezett az áruház biztonsági szolgálatától, hogy fokozottabb rendőri jelenléttel erősítsék a közbiztonságot. Az ellenőrzés során a rendőrök felvették a kapcsolatot az áruházi biztonsági őrseg vezetőjével.

A rendőrök gépkocsija az áruház bejárata előtt parkolt, ahol a megállni tilos tábla alatti kiegészítő tábla jelzi: „kivéve: mentők, tűzoltók, rendőrség”.

A szolgálati gépkocsinhoz visszatérve a járőr vezetője azt tapasztalta, hogy két férfi áll a gépkocsi közelében, egyikük kezében mobiltelefon volt, amellyel a gépkocsiról képeket készített. Közben a két férfi hangosan megpróbálta felhívni az arra járók figyelmét cselekményükre – a rendőrökre nézve sértő mondatok kíséretében [a rendőrök „megtehetnek mindent egy rendőrállamban”; „nem lesz ez mindig így, hétfőtől új nap virrad”].

A rendőröket észelve a – később előállított – panaszos a rendőrök felé fordult és kérdőre vonta őket, hogy „mit képzelnék, az adófizetők pénzén élőködve ezt csinálják, nekik mindent lehet...”. Az egyik rendőr felhívta a panaszos figyelmét, hogy tanúsítson kulturált magatartást és közölte, hogy szabályosan parkolnak a rendőrautóval. Megkérte a panaszosokat, hogy fáradjanak velük a mintegy 30 méterre található közlekedési jelzőtáblához és felhívta a figyelmüket a kiegészítő táblára, mely engedélyezi számukra az ott parkolást. A rendőri jelentés szerint a panaszos láthatóan ittas állapotban volt.

Ezt követően a – később előállított – panaszos a rendőri jelentés szerint egyre hangosabban, „szinte magát hergelve” azt mondta a rendőröknek, hogy „ingyenélők”, visszaélnék rendőri mivoltukkal és „hétfőtől jobb világ lesz, majd akkor számon lesznek kérve”. A rendőri jelentés szerint a – később előállított – panaszos egyre ingerültebb lett, a rendőri felszólítás ellenére tovább folytatta a kiabálást és a rendőrök szidalmazását. Kijelentette, hogy arról és ott alkot véleményt, ahol neki tetszik. Ugyancsak a rendőri jelentés szerint „ugrált és maga körül forgott”, a rendőröket számos trágár jelzővel illette, melyeket a feljelentés idéz, majd azt hangoztatta, hogy „a kommunista rendszer áldozata”.

A parkolóban rengeteg ember tartózkodott, akik a fentieket látva elfordultak és sietve eltávoztak. A panaszost ezután – mivel további figyelmeztetések ellenére sem hagyott fel magatartásával – hátra helyzetbe bilincseltek és a Gyöngyösi Rendőrkapitányságra előállították. Közölték vele, hogy az általa elkövetett szabálysértések miatt feljelentik, amit tudomásul vett, szociális helyzetére nem nyilatkozott. Továbbá közölték vele, hogy becsületsértés bűncselekményének alapos gyanúja miatt is feljelentést tesznek ellene.

Ezzel egyidejűleg a helyszínen igazoltatták a másik panaszost is, aki a fényképeket készítette. A rendőri jelentés szerint az ugyancsak szemmel láthatóan ittas másik panaszos annyit mondott, hogy igaza van a testvérének és nem fogják annyiban hagyni az ügyet, fel fogják jelenteni a rendőröket, a fényképeket pedig eljuttatják a Gyöngyösi Városi Televízióhoz.

A rendőrök az előállított panaszossal szemben feljelentést tettek a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 180.§-ának (1) bekezdésébe ütköző becsületsértés és a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Szabstv.) 142/A.§-a (1) bekezdésébe ütköző garázdaság szabálysértés, valamint az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII.28.) Korm. rendelet 40/A.§-a (1) bekezdésébe ütköző jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésnek megalapozott gyanúja miatt.

2) Az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról készült jelentés szerint az előállított panaszossal szemben az Rtv. 29.§-ának (1) bekezdése alapján igazoltatásra, majd az Rtv. 33.§-a (2) bekezdésének f) pontja alapján előállítására került sor [szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy].

A kényszerítő eszközzel kapcsolatban a jelentés rögzíti, hogy az Rtv. 48.§-ának b) és c) pontja alapján szökés és támadás megakadályozása érdekében bilincset alkalmaztak a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII.23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 60.§-a (4) bekezdésének b) pontja szerint a kezek hátrabilincselésével.

A jelentés szerint a panaszossal szemben becsületsértés vétsége elkövetésének megalapozott gyanúja, garázdaság és jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének elkövetése miatt intézkedtek és ezért vele szemben feljelentést tesznek. A panaszos a cselekményeket a Gyöngyösi (...) áruház parkolójában követte el, ahol a szabálysértő magatartást többszöri rendőri felszólítás és figyelmeztetés ellenére sem hagyta abba. A szabálysértés továbbfolytatása miatt – a kezei hátra helyzetbe történő bilincselését követően – a Gyöngyösi Rendőrkapitányságra előállították. Sérülése, anyagi kára nem keletkezett az intézkedés következtében, hozzátartozója kiértesítését nem kérte.

A megküldött parancsnoki vélemény az előállítást és a kényszerítő eszköz alkalmazását jog- és szakszerűnek, valamint arányosnak minősítette.

3) Az előállított panaszos részére kiadott igazolás szerint 2009. június 6-án 20.17 perctől 21.55 percig volt őrizetben, 1 óra és 38 perc időtartamban. A panaszost a kiadott igazoláson panaszjogáról tájékoztatták.

4) Az előállított által aláírt nyilatkozatok rögzítik, hogy hozzátartozója kiértesítését nem kérte, illetőleg a fogda rendjével kapcsolatos tájékoztatást megkapta, élelmezést nem igényelt.

5) A Gyöngyösi Rendőrkapitányság vezetője tájékoztató levelében valamennyi, a Testület által az ügygel összefüggésben feltett kérdésre választ adott. A kapitányságvezető leveléhez mellékelve megküldte a rendőrök által megtett feljelentések egy másolati példányát, ugyanakkor jelezte, hogy az intézkedésekről külön rendőri jelentés nem készült.

A kapitányságvezető tájékoztatása szerint a rendőrök nem szólították fel a panaszosokat arra, hogy a tábla jelzését hangosan felolvassák, azonban a táblára felhívták a figyelmüket. Jelzi, hogy az intézkedő rendőrök ebben a kérdésben nem kívántak – ezen túlmenő – kiegészítő nyilatkozatot tenni.

A kapitányságvezető szerint az intézkedés jogalapja a Btk. 180.§-a (1) bekezdésének a) pontjába ütköző becsületsértés bűncselekménye és a Szabs tv. 142/A.§-ának (1) bekezdésébe ütköző garázdaság, mellyel összefüggésben az Rtv. 29.§-ának (1) bekezdése és a Szolgálati Szabályzat 3.§-ának (1) bekezdése szerint a rendőröket intézkedési kötelezettség terhelte.

A kapitányságvezető – a panaszosokkal ellentétben – azt állítja, hogy azzal a panaszossal szemben, akinek előállítására nem került sor, nem alkalmaztak sem testi kényszert, illetőleg ruházat- és csomagátvizsgálás sem történt. Mivel nem valósított meg sem bűncselekményt, sem pedig szabálysértést vele szemben további intézkedésre nem került sor.

Az előállítás körülményeivel és szükségszerűségével összefüggésben a kapitányságvezető hivatkozik az Rtv. 33.§-a (2) bekezdésének f) pontja I. fordulatára [„aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja”], a bilincselés vonatkozásában pedig az Rtv. 48.§-ának c) és d) pontjaira [„szökés megakadályozása”; „támadás megakadályozása”], melyet indokolt a panaszos intézkedés során tanúsított garázda magatartása, illetve az ittasságából és felfokozott idegi állapotából adódó kiszámíthatatlan magatartása, továbbá az is, hogy jogsértő cselekményét többszöri felszólítás ellenére is folytatta. A parancsnoki tájékoztatás szerint enyhébb súlyú kényszerítő eszköz alkalmazása nem érte volna el az intézkedés célját, míg a súlyosabb kényszerítő eszköz nem felelt volna meg a Szolgálati Szabályzat 58.§-ában írt fokozatosság követelményének. Hangsúlyozza e mellett, hogy a Szolgálati Szabályzat 4.§-ának (4) bekezdése alapján a rendőrnek körültekintően kell eljárnia, „arra kell törekednie, hogy megelőzze, hogy megtámadják...”. Az előállított panaszos ruházatának átvizsgálása az Rtv. 31§-ának (1) bekezdése alapján történt [„akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak...”].

A parancsnoki kivizsgálás szerint a rendőrök feljelentéséből az állapítható meg, hogy az intézkedés hangneme udvarias volt és mindenben megfelelt az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat előírásainak, ebben a vonatkozásban az intézkedő rendőrök nem kívántak kiegészítő nyilatkozatot tenni.

A kapitányságvezető utal arra, hogy az előállított panaszos az előállítás során hozzátartozó kiértesítését nem kérte, valamint az előállításakor a panaszos testvére jelen volt, akivel az előállítás tényét az intézkedő rendőrök már a helyszínen közölték. A Rendőrkapitányságon megjelenő testvére és a jogi képviselő részére azért nem adtak tájékoztatást, mert a panaszos ezt kérte, ugyanakkor a megjelenteket tájékoztatták az előállítás okáról és annak várható idejéről. Ezen felül újra nyilatkoztatták az előállított panaszost, hogy kíván-e jogi képviselőt, aki azt a választ adta, hogy jogi képviselőt nem kér – amit a rendőrség álláspontja szerint a panaszlevél is tartalmaz. A parancsnoki kivizsgálás a tájékoztatást ebben a vonatkozásban is megfelelőnek minősíti.

A kapitányságvezető tájékoztatása kitért arra is, hogy az előállítás időtartama alatt a panaszossal szemben nyomozati cselekményeket nem fogantatosítottak és büntetőügy nem került elrendelésre, ugyanakkor jelzi, hogy az intézkedő rendőrök a panaszossal szemben feljelentéssel éltek.

A panaszost az előállítás időtartama alatt a szabálysértési ügyben nyilatkoztatni kívánták szociális körülményeiről, tekintettel arra, hogy a szabálysértési hatóság az elbírálás során azt figyelembe veszi, de felhívták a figyelmet arra is, hogy ennek közlésére a panaszos nem köteles. Ez alapján a panaszos megtagadta a szociális körülményeire vonatkozó nyilatkozatot, amit a rendőrök tudomásul vettek és a feljelentésben rögzítettek. A parancsnoki tájékoztatás vitatja, hogy a rendőrök a panaszos munkahelyéről érdeklődtek volna, legfőképpen nem azzal a céllal, amire a panasz utal.

III.

A panaszosok beadványukban jelezték, hogy az intézkedéseknek tanúja volt egy közelben tartózkodó személy is. A Testület megkereste és írásban nyilatkozattételre kérte az említett személyt, továbbá a tényállás tisztázása, valamint egyes ellentmondások feloldása érdekében kérdéseket intézett hozzá. A tanú nyilatkozatát írásban küldte meg a Testületnek, mely az alábbiakat tartalmazza.

1) A nyilatkozó tanú előadja, hogy a fent említett napon és helyen tartózkodott a Gyöngyösi (...) áruház parkolójában és éppen telefonált. Eközben figyelt fel a két panaszosra, akik az áruház bejáratánál álló rendőrségi gépkocsit fényképezték. Láttá, hogy a gépkocsihoz – emlékei szerint – négy rendőr érkezett csomagokkal és fényképező panaszosok felé fordultak. Állítása szerint a rendőrök hangosan beszéltek, helyeként „ordítottak” a panaszosok felé, de hogy pontosan milyen szavakat mondtak azt nem hallotta, mivel eközben még telefonált.

A panaszosok a fényképezést abbahagyták, majd úgy látta, hogy magyarázkodásba kezdtek és a rendőrökkel elindultak a közlekedési tábla felé. A telefonálást befejezve a tanú halotta, hogy a rendőrök a panaszosokat a tábla tartalmának felolvasására és bocsánatkérésre szólították fel. Azt állítja, hogy a panaszosok nem tanúsítottak erőszakos magatartást, sokkal inkább megszeppentnek, ijedtnek tünnek.

Ezt követően – a nyilatkozó tanú állítása szerint – hirtelen az egyik rendőr az egyik panaszos nyakát hátulról elkapta és lefelé nyomta, majd megbilincselte és a rendőrségi gépkocsi felé tolta. A tanú ezt látva nem értette, hogy miért van erre szükség, hiszen az intézkedés alá vont személy ellenállást nem tanúsított. Közben a többi rendőr a másik panaszost is a kocsihoz vitte, ott az autóhoz állítva megmotozták, ezután pedig a megbilincselte férfivel elhajtottak. Az esetet állítása szerint többen is látták és mindenki megdöbbenését fejezte ki, mivel senki nem látta úgy, hogy a panaszosok magatartása ilyen erőszakos intézkedésre okot adott volna.

A nyilatkozó tanú ekkor lépett oda a helyszínen maradt panaszoshoz, akinek felajánlotta a segítségét, ha szükség lenne a vallomására. A helyszínen maradt panaszossal közösen elmentek a Gyöngyösi Rendőrkapitányságra, ahová becsöngettek. A kilépő rendőr – a tanú állítása szerint „nem a legfinomabb stílusban” – közölte a panaszossal, hogy előállított testvére nem kíván találkozni vele, a tanúnak pedig megjegyezte, hogy vallomástételre nincs szükség, majd elküldte őket.

A tanú elmondta, hogy a helyszínen, az áruház parkolójában sokan sérelmezték és kifogásolták a történeteket, de – mint később megtudta – senki sem kívánta ezt névvel vállalni. A Testületnek a tanú kijelentette, hogy a panaszosoknak csak névrokona, egyúttal érdektelennek vallotta magát.

A Testület kérdéseire a tanú megerősítette, hogy a panaszosokkal szemben egyértelműen amiatt kezdtek intézkedni, mert lefényképezték a rendőrautót – majd utal rá, hogy a probléma (a rendőrök tiltott helyen várakozása) nem egyedi a városban. Az elhangzott szavakat pontosan felidézni nem tudta. A rendőrök fellépését, azok gesztikulációja alapján indulatosnak találta és egyértelműen úgy látta, hogy a két panaszos a rendőri intézkedés hatására ijedtté vált, nem voltak agresszívek. A tanú arról is nyilatkozott, hogy pontosan látta, amint az egyik panaszos nyakát elkapják, megbilincselik, majd az autó felé tolják és beültetik, a másik panaszost pedig – „mint a filmekben a bűnözőket” – az autóhoz állítva megmotozták és igazoltatták.

2) További bizonyítékok felkutatása érdekében a Testület megkereste az áruház központi biztonsági részlegét, hogy a cselekményekről esetlegesen készült videofelvételek beszerzését és kiadását kérje. Az áruház illetékese a Testület munkatársát azonban arról tájékoztatta, hogy a térfelügyelő ipari kamera nem rögzítette az eseményeket.

IV.

Az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdése kiemeli, hogy a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával (az arányosság követelménye). Ugyanakkor az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy a Rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

A konkrét panasz kapcsán – a Testület álláspontja szerint – a kifogásolt rendőri intézkedések érintették az előállított panaszos emberi méltóságát, személyi szabadságát, továbbá tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát, míg a másik panaszos esetében emberi méltóságát és a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát.

1) A Testületnek mindenek előtt a panaszban és a rendőrségi dokumentumokban meghúzódo ellenmondások vonatkozásában kellett állást foglalnia ahhoz, hogy az ügy érdemében dönteni tudjon.

A panaszosok egybehangzóan azt állították, hogy a rendőrségi gépjármű fényképezése miatt intézkedtek velük szemben és került sor egyikük előállítására testi kényszer és bilincselés alkalmazását követően – jöllehet semmiféle jogellenes cselekményt nem követtek el. A rendőrségi dokumentumok elismerik az egyik panaszossal szemben a bilincselést és az előállítást, azonban arra hivatkoznak, hogy a panaszos becsületsértő kijelentéseket tett és garázda magatartást tanúsított, amit felszólítás ellenére tovább folytatott. A másik panaszos vonatkozásában is fennáll egy komoly ellentmondás, mivel a panaszos állítja, hogy „mint a bűnözőket szokás”, úgy vizsgálták át a ruházatát „a gépkocsi motorháztetejére fektetve”, ezzel szemben a rendőrség azt állítja, hogy vele szemben ruházat- és csomagátvizsgálás nem történt, csak igazoltatás.

A panaszosok és a rendőrség állítása abban is ellentmond egymásnak, hogy történt-e olyan esemény, miszerint a rendőrök fenyegető fellépésükkel a megállni tilos tábla hangos felolvasására és bocsánatkérésre próbálták rávenni a panaszosokat.

Az eseménysor leírása is lényeges (mondhatni teljesen ellentmondó) különbségeket tartalmaz, mivel a panaszosok azt állítják, hogy nyugodtan viselkedtek az intézkedés alatt, ellenállást vagy bármiféle erőszakos, garázda magatartást nem tanúsítottak. Ezzel szemben a rendőri jelentés részletesen írja le, hogy a később előállított panaszos milyen módon, fennhangon, „magát hergelve” sértegette a rendőröket, „maga körül forgott”, a környezetben lévők körében megbotránkozást keltett, amit a rendőrök olyan magatartásnak ítélték, mely intézkedésüket és az előállítást indokolta.

A fenti ellenmondások feloldását a Testület a közelben tartózkodó, magát érdektelennek valló tanú nyilatkozata alapján tudta megtenni. A tanú látta, amint a panaszosok a rendőrségi gépkocsit fényképezik, majd ezt követően az érkező rendőrök ezt fennhangon kifogásolják. A tanú halotta, hogy a rendőrök a panaszosokat a tábla

tartalmának felolvasására és bocsánatkérésre szólították fel. Azt állítja, hogy a panaszosok nem tanúsítottak erőszakos magatartást, sokkal inkább megszeppentnek, ijedtnek tündek.

Azt is látta és nyilatkozatában egyértelműen megerősítette, hogy a panaszosok és a rendőrök között kialakult nézeteltérés közepette hirtelen az egyik rendőr az egyik panaszos nyakát hátulról elkapta és lefelé nyomta, majd megbilincselte és a rendőrségi gépkocsi felé tolt, a másik panaszost pedig szintén a kocsihoz vitték, ott az autóhoz állítva megmotozták, ezután pedig a (másik) megbilincselte panaszossal elhajtottak.

A Testület erre irányuló kérdésére válaszolva a tanú kifejezetten megerősítette, hogy a panaszosokkal szemben amiatt kezdtek intézkedni, mert lefényképezték a rendőrautót. Az elhangzott szavakat pontosan felidézni nem tudta, de a látottak alapján a rendőrök fellépését, azok gesztikulációját indulatosnak találta és egyértelműen úgy látta, hogy a két panaszos a rendőri intézkedés hatására ijedtté vált, nem voltak agresszívek.

A fentiekre tekintettel – ebben a vonatkozásban – a Testület a panaszosok által a panaszukban előterjesztett tényállást fogadta el.

2) Az így megállapított tényállás alapján a Testületnek elsődlegesen abban kellett állást foglalnia, hogy a panaszosokkal szemben indokolt volt-e a rendőri intézkedés, azaz fennállt-e a rendőrök intézkedési kötelezettsége.

Az Rtv. 13.§-ának (1) bekezdése szerint „a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak”. A kapitányságvezető tájékoztatása szerint az intézkedés jogalapja a Btk. 180.§-a (1) bekezdésének a) pontjába ütköző becsületsértés bűncselekménye és a Szabs tv. 142/A.§-ának (1) bekezdésébe ütköző garázdaság, mellyel összefüggésben az Rtv. 29.§-ának (1) bekezdése és a Szolgálati Szabályzat 3.§-ának (1) bekezdése szerint a rendőröket intézkedési kötelezettség terhelte.

A Testület a konkrét eseménysort vizsgálva arra a megállapításra jutott, hogy a rendőrök először a panaszosokkal a vitatott közlekedési táblához mentek. Figyelemmel arra, hogy a rendőrök ezirányú kérésének a panaszosok önként eleget tettek, itt még rendőri intézkedés nem történt, illetőleg az Rtv. szerinti rendőri intézkedésről nem beszélhetünk. Ebben a vonatkozásban a panasz és a rendőri jelentés között lényegi ellentmondás nem állapítható meg, csupán abban, hogy a megelőző szóváltás kinek a részéről volt indulatos és sértő.

A Testület ezzel összefüggésben megjegyzi, hogy gyakorlatában visszatérőnek számítanak a rendőri intézkedések megőrkítésével kapcsolatos panaszok. A Testület – az Alkotmánybíróság 54/2000. (XII. 18.) AB határozatával összhangban – korábbi állásfoglalásaiban is leszögezte, hogy fokozott közérdek fűződik az esetleges rendőri jogsértések dokumentálhatóságához.

A Testület korábbi állásfoglalásaiban arra az álláspontra helyezkedett, hogy a rendőri intézkedések dokumentálása önmagában semmilyen körülmények között nem törvénysértő, azt a rendőr nem tilthatja meg, és a fényképezés vagy felvétel készítése további intézkedésre sem ad alapot – még akkor sem, ha a panaszos abban a téves feltevésben van, hogy egy jogsértő helyzetet örökít meg. Amennyiben a rendőr úgy ítéli meg, hogy a fényképezés személyiségi jogát sérti, akkor (magánemberként) természetesen igénybe veheti a polgári jog által biztosított személyiségi jogvédelem eszközeit.

A Testület megítélése szerint a rendőri intézkedések dokumentálásához fűződő közérdek megelőzi azt a hivatkozási alapot, hogy a rendőröknek esetleg kényelmetlenséget okoz, vagy távoli, „adatgyűjtési célra” utaló magatartást feltételeznek a dokumentálás mögött. De az ilyen cselekményből kiinduló esetleges intézkedésre az sem adhat alapot, ha nyilvánvalóvá válik, hogy a panaszos által vélt jogsértés nem áll fenn.

A táblához érkezéstől történt események vonatkozásában a felek állításai jelentősen eltérnek. Itt a panaszosok állítása szerint őket a rendőrök a tábla hangos felolvasására és hangos bocsánatkérésre hívták fel, míg a rendőrök csupán annyit közölnek, hogy felhívták a panaszosok figyelmét a megállni tilos tábla alatti kiegészítő táblára, miközben a panaszosok (különösen az egyikük) agresszív magatartást tanúsítottak és a rendőröket folyamatosan sértegették. A közelben álló tanú vallomása azonban az utóbbiakat nem támasztja alá.

A rendőrségi iratokban található nyilatkozatok szerint a panaszosok egyike – többszöri felszólítás ellenére – tovább folytatta a sértegetésüket és olyan kihívóan viselkedett, ami a közelben tartózkodókban megbotráncozást keltett. A rendőrség szerint az intézkedési kötelezettséget elsősorban ez alapozta meg.

Ezzel szemben a Testület úgy foglalt állást, hogy mivel a panaszosok szabálysértést, illetőleg bűncselekményt megalapozó magatartását a közelben tartózkodó tanú nyilatkozata egyértelműen cáfolja, ezért az intézkedő rendőrök oldaláról az intézkedési kötelezettség körülményei nem álltak fenn.

3) A Testületnek ezen a ponton állást kellett foglalnia abban a kérdésben, hogy a közlekedési tábla hangos felolvasatását és a bocsánatkérésére felszólítást miként kell értékelni.

A közelben tartózkodó tanú egyértelműen úgy nyilatkozott, hogy hallotta, amint a rendőrök a panaszosokat a tábla tartalmának felolvasására és bocsánatkérésre szólították fel.

A Testület megítélése szerint nincs olyan rendelkezése az Rtv.-nek, amely hasonló magatartást a rendőrök részére lehetővé tenne. A rendőr az Rtv. 19.§-ának (1) bekezdésével összhangban – mely kimondja, hogy „a jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi

megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni” – kizárólag a jogszerű rendőri intézkedéssel összefüggésben jogosult állampolgárokat arra felhívni valamit tegyenek, ne tegyenek vagy eltűnjenek. A konkrét esetben – ahogy a Testület azt a fentiekben kifejtette – nem forgott fenn semmiféle rendőri intézkedés, ami alapján a panaszosoknak cselekvési kötelezettségük lett volna, csupán egy vitáról, nézeteltérésről volt szó a panaszosok és a rendőrök között a közlekedési tábla hatályával kapcsolatban.

Ezzel a magatartással a rendőrök hatáskörükön túlterjeszkedve megsértették a panaszosok emberi méltóságát, mivel még egy hasonló nézeteltérés sem adhat alapot a rendőröknek arra, hogy saját igazuk megerősítése vagy egyfajta elégtétel adása érdekében ilyen magatartásra hívjanak fel állampolgárokat.

4) Az események kronológiájában haladva ezt követően az egyik panaszos bilincselésre került sor. Lényegileg egyezik a panaszosok és a rendőrség állítása abban, hogy a táblánál kialakult szóváltást követően (illetőleg aközben) a panaszos szerint a rendőrök megbilincseltek, míg a rendőrök szerint – mivel a panaszos további figyelmeztetések ellenére sem hagyott fel magatartásával – hátra helyzetbe bilincseltek és a Gyöngyösi Rendőrkapitányságra előállították.

Az Rtv. 48.§-a szerint „a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására, ellenszegülésének megtörésére”.

A Testület ezen a ponton rámutat egy újabb, olyan ellentmondásra, mely az iratokból feloldható és egyértelműen azt jelzi, hogy a rendőri jelentések tartalma kétségbe vonható. A rendőrségi iratok az alkalmazott kényszerítő eszköz vonatkozásában kizárólag a bilincselésről tesznek említést, holott a rendőrök által készített feljelentés hosszasan ecseteli, hogy az egyik panaszos milyen módon tanúsította az – álláspontjuk szerint – garázda magatartást („hergelte magát”, „ugrált és maga körül forgott”). Az előállított panaszos magatartását a rendőrök olyannyira súlyosan megbotránkozást keltőnek ítélték, hogy megalapozottnak látták a jelentéseikben jelzett bűncselekmény, illetőleg szabálysértés megvalósulását. E mellett a rendőrök azt is rögzítik, hogy az előállított panaszos a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértését is elkövette.

A Testület arra a megállapításra jutott, hogy amennyiben valósak lennének a rendőrség által leírtak, akkor aligha kerülhetett volna sor a panaszos bilincselésére testi kényszer alkalmazása nélkül. A rendőrségi iratok testi kényszert sehol sem említenek, holott egy magából kikelten kiabáló, ugráló, „maga körül forgó” ember, aki „felfokozott idegi állapotából adódóan kiszámíthatatlan magatartású” aligha veti alá magát az önkéntes bilincselésnek. Figyelemreméltó, hogy erre a rendőri jelentések sem térnek ki, egyszerűen annyit írnak, hogy a panaszost megbilincseltek. A Testület úgy véli, hogy amennyiben a panaszos olyan módon és mértékben tanúsította volna a rendőri

jelentésben leírt kihívóan közösségellenes és megbotránkozást keltő magatartást, bilincselésére aligha kerülhetett volna sor testi kényszer alkalmazása nélkül.

Mindezen kétségek, valamint a tanú állításai alapján a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszossal szemben alkalmazott bilincselés jogalapja, indokoltsága nem állt fenn. Ezzel az eljáró rendőrök megsértették a panaszos emberi méltóságát és személyes szabadságát.

5) A másik panaszos vonatkozásában (akinek az előállítására nem került sor) úgyszintén ellentmondóak a nyilatkozatok. Ez a panaszos állítja, hogy terpeszállásban az autó motorháztetejére fektették és megmotozták, illetőleg igazoltatták. A rendőrségi iratok kizárólag az igazoltatást ismerik el, a testi kényszerrel, illetve a ruházat átvizsgálását következetesen tagadják. Ezzel szemben a tanú azt állítja, hogy a többi rendőr a panaszost a kocsihoz vitte, majd ott az autóhoz állítva megmotozták.

Az Rtv. 29.§-ának (1) bekezdése szerint: „A rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani”. Ugyanezen jogszabályhely (6) bekezdése értelmében: „A rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi”.

A rendőrségi iratok egyértelműek abban, hogy jóllehet ez utóbbi panaszossal is vitába keveredtek a rendőrök, azonban mivel nem valósított meg sem bűncselekményt, sem pedig szabálysértést vele szemben (a rendőri állítás szerint az igazoltatáson kívül) további intézkedésre nem került sor.

Ezzel szemben a Testület úgy foglalt állást, hogy a testi kényszer vonatkozásában nem egyértelmű a panaszosok, a rendőrség és a tanú állítása, tehát nem állapítható meg, hogy az a magatartás, miszerint a panaszost (tanú szerint) a „gépkocsihoz vitték”, az valójában hogyan is zajlott le. Nem állapítható meg ugyanis, hogy ez fizikai megragadást jelentett vagy a rendőrök a panaszost egyszerűen a gépkocsihoz kísérték – erről a panaszos sem tesz említést. Azt tehát, hogy a panaszost testi kényszerrel (pl. fizikai megragadással, akarata ellenére) hozták olyan helyzetbe, hogy a ruházatát átvizsgálják – a Testület álláspontja szerint nem állapítható meg.

Egyértelműen megállapítható azonban, hogy a panaszost igazoltatták (ezt a rendőrök is elismerték), illetve ruházatát átvizsgálták (a tanú egyértelműen látta, hogy a panaszost – „mint a filmekben a bűnözőket” – a gépkocsihoz állítva „megmotozzák”).

A fent idézett Rtv. 29.§-ának (1) és (6) bekezdése olvasatában azonban ennek semmiféle jogalapja nem volt – még az igazoltatásnak sem, a ruházat átvizsgálásának

pedig még kevésbé. Önmagában az a tény, hogy egy állampolgár egy (vélt jogsértésen alapuló) közlekedési nézeteltérés miatt a rendőrökkel vitába, szóváltásba keveredik, még nem alapozza meg az Rtv. 29.§-ának (1) bekezdése szerinti igazoltatási okot (a panaszos a rendőrség által is elismerten „nem valósított meg sem bűncselekményt, sem pedig szabálysértést”). Nincs olyan, a közrend, a közbiztonság védelmét, illetőleg bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célt szolgáló ok, ami ilyen esetben a rendőri intézkedés alapjául a rendőrség részéről felhívható lenne. Az pedig, hogy a panaszos a rendőrségi gépkocsit fényképezte, a Testület töretlen – fentiekben kifejtett – gyakorlata szerint szintén nem alapozhat meg igazoltatást vagy bármilyen más intézkedést.

A ruházat átvizsgálása kapcsán pedig úgyszintén nem volt olyan ok, ami a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása érdekében, továbbá bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja miatt azt indokolta volna. A panaszos a személyazonosságának igazolását nem tagadta meg (ilyenről nincs említés sehol, sőt a rendőri jelentés szerint az igazoltatása rendben megtörtént), nem állt fenn a közbiztonságot fenyegető veszély, továbbá – a rendőrség által is elismerten – nem követett el semmiféle szabálysértést vagy bűncselekményt.

A Testület megítélése szerint ezen panaszossal szemben megtorló, retorzió-szerű intézkedésre került sor, ami mindenképpen magalapozza a panaszos emberi méltóságának, továbbá a tisztességes eljáráshoz fűződő jogának súlyos sérelmét.

6) Továbbra is az események kronológiájában haladva a másik (immár megbilincsel) panaszost a rendőrök a gépkocsiba ültették és a Gyöngyösi Rendőrkapitányságra előállították.

A rendőrségi iratok szerint az előállított panaszossal szemben feljelentést tettek a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 180.§-ának (1) bekezdésébe ütköző becsületsértés és a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Szabs tv.) 142/A.§-a (1) bekezdésébe ütköző garázdaság szabálysértés, valamint az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII.28.) Korm. rendelet 40/A.§-a (1) bekezdésébe ütköző jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésnek megalapozott gyanúja miatt.

Erre figyelemmel, mind a rendőrök feljelentése és az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról készült jelentés, továbbá a parancsnoki tájékoztatás szerint az előállításra az Rtv. 33.§-a (2) bekezdésének f) pontja alapján került sor [szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy].

Az Rtv. felhívott rendelkezése úgy szól, hogy: „A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja (...)”.

A Szabs tv. 142/A.§-ának (1) bekezdése tartalmazza a garázdaság szabálysértésének tényállását: „Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható”.

Míg az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII.28.) Korm. rendelet 40/A.§-ának (1) bekezdése a következőképpen határozza meg a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértését: „Aki a rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja jogszerű intézkedésének nem engedelmeskedik, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható”.

Tekintettel azonban arra, hogy a panaszos által a rendőrség részéről állított szabálysértések elkövetése kétségbe vonható, mivel a közelben lévő tanú szerint nem tanúsított garázda magatartást és a részéről agresszivitás, ellenszegülés sem volt látható – a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszossal szemben alkalmazott előállítás törvényes feltételei nem álltak fenn, annak nem volt jogalapja. Ezzel a rendőrség megsértette a panaszos emberi méltóságát és személyes szabadságát.

A Testület fontosnak tartja megemlíteni azt is, hogy az Rtv. 33.§-ának (2) bekezdése egy megengedő szabály, ami az „előállíthatja” kifejezés alkalmazásával – szemben a 33.§ (1) bekezdésével, mely az előállítást kötelezővé teszi – a rendőr megítélésére bízva, hogy az intézkedés alá vont állampolgárral szemben alkalmazza-e az előállítást, mint rendőri intézkedést. Tehát abban az esetben még ha a panaszos tanúsította volna is a rendőrség által állított cselekményeket – helye lenne az előállítást annak arányossága szempontjából vizsgálni. A Testület – ezzel összefüggésben – az alábbiakban ismét a korábbi gyakorlatára hivatkozik.

Az Alkotmánybíróság a 66/1991. (XII.21.) AB határozatban megállapította: a személyes szabadság alkotmányos alapjogát törvény – a büntető jogszabály – az Alkotmány megengedő rendelkezése folytán korlátozhatja. A személyes szabadságnak jogszerű (’törvényes’) elvonása is okozhat alaptalan sérelmet. Az egyes korlátozó rendelkezések csak akkor fogadhatók el alkotmányosak, ha az általuk elérni kívánt és alkotmányosan elismert célhoz képest a korlátozás szükségszerű és arányos.

A 13/2001. (V.14.) AB határozat rögzítette, hogy az Alkotmánybíróság az alapjogi korlátozást akkor tekinti indokoltnak, ha az valamely más alapvető jog biztosítása vagy alkotmányos cél érdekében történik. Az Alkotmánybíróság a 13/2003. (IV.9.) AB határozatban pedig rámutatott arra, hogy a személyi szabadság szükséges és ezen túlmenően arányos korlátozására alkotmányos cél elérése érdekében általában akkor kerülhet sor, ha azt a korlátozással érintett személy jogsértő magatartása vagy cselekménye, illetőleg kényszerítő ok vagy nyomós közérdek alátámasztja, illetve indokolja.

A Testület rámutat, hogy az Alkotmánybíróság a személyi szabadság jogának korlátozásával kapcsolatban vizsgálta az Rtv. vonatkozó rendelkezéseit és a 65/2003. (XII. 18.) AB határozatában megállapította, hogy az előállítás és az őrizetbe vétel

eljárási rendjét meghatározó rendelkezések megfelelnek a személyi szabadság átmeneti korlátozásához szükséges alkotmányos követelményeknek. (ABK 2003. december 900., 910.). Ezeket a törvényben meghatározott intézkedéseket a közrend és a közbiztonság védelméhez fűződő közérdek indokolja, és az teszi szükségessé, hogy az érintett személyek a hatósággal való együttműködésre készséget nem mutatnak.

Mindebből a Testület korábbi gyakorlatának megfelelően az következik, hogy az előállítás, mint a személy szabadságát a legsúlyosabban korlátozó rendőri intézkedés indokoltsága szoros összefüggést mutat azzal a ténnyel, hogy „az érintett személyek a hatósággal való együttműködésre készséget nem mutatnak”. Ez fogalmazódik meg speciálisan a 65/2003. (XII. 18.) AB határozat azon további megállapításában, amikor a személyazonosság megállapításával összefüggő jogkorlátozás (előállítás és fogva tartás) kapcsán az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy „a korlátozás indokoltsága mindaddig fennáll „amíg az alkotmányosan elfogadható cél, vagyis a személyazonosság megállapítása folyamatban van”.

A Testület ezt a megállapítást alkalmazandónak tartja arra az esetre is, ha a személyazonosság megállapítása jöllehet megtörtént, tehát az előállítás alapja nem az Rtv. 33.§-a (2) bekezdésének a) pontjában rejlő ok („aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja”), hanem pl. az f) pont, tehát a szabálysértés felszólítás ellenére való továbbfolytatása. Ebben az esetben azonban az előállítást – figyelemmel arra, hogy elrendelése az Rtv. 33.§ (2) bekezdése alapján diszpozitív – valamely további körülmény fennállásának is szükségessé kell tennie. Ilyen lehet példának okáért az elkövetett szabálysértéssel (esetlegesen bűncselekménnyel) összefüggő eljárás cselekmény lefolytatása az előállítottal szemben. Ezt közvetetten alátámasztja az Rtv. 33.§ (2) bekezdése f) pontjának II. fordulata is („illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható”). Nem lehet ugyanis ilyen esetben az előállítás egyfajta „megőrzés” vagy előrehozott szankció – ez az Alkotmánybíróság fenti megállapításaival is ellentétes lenne.

Az a tény, hogy az előállítás során a panaszossal szemben feljelentést tettek – ellenben további eljárás cselekményt nem foganatosítottak kétségessé teszi az előállítás arányosságát még arra az esetre is, ha a panaszos valóban elkövette volna a terhére rótt cselekményeket. A feljelentés megtételére ugyanis távollétében is mód és lehetőség kínálkozott volna, hiszen a helyszínen igazoltatása eredményesen megtörtént, kiléte tehát ismert volt a rendőrök előtt.

A Testület fenti vélekedését közvetett módon az Rtv. 33.§-ának (3) bekezdése is alátámasztja, mely kimondja, hogy: „A Rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja”. Látható, hogy az Rtv. idézett rendelkezése is (valamihez) „szükséges” időt említ, illetve az előállítás céljának megvalósulására utal. Mindebből pedig az következik, hogy az előállítás Rtv. szerinti okán túl, annak lennie kell értékelhető céljának is (pl. a személyazonosság igazolása,

eljárási cselekmények lefolytatása, lefoglalás, elkobzás, vizeletvételek, véralkoholvizsgálat, mintavétel ...).

7) Az előállítás során a hozzátartozó, illetőleg a jogi képviselő értesítésével kapcsolatban a Testület az alábbi megállapításokat teszi.

Az Rtv. 18.§-ának (1) bekezdései alapján: „A fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli”.

A Testület által megvizsgált iratokból egybehangzóan derült ki, hogy a panaszos nem kérte a hozzátartozója értesítését (ezt a panaszos maga is elismerte – jöllehet arra gondolt, hogy a testvére nem sokára a rendőrségen lesz, így találkozhat vele, ezért hozzátartozó külön értesítését nem kérte). Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy a panaszos testvére az előállításról közvetlenül, még a helyszínen értesült.

A Testület felhívja a figyelmet arra is, hogy az előállított vonatkozásában a hatályos jogszabályi rendelkezések nem teszik azt lehetővé, hogy akár hozzátartozójával, akár jogi képviselőjével találkozhat. A rendőrségnek ebben az esetben csupán annyi kötelezettsége van, hogy ha az előállított kéri, akkor hozzátartozóját az előállításról értesíteni kell.

A fentiekre figyelemmel a Testület ebben a vonatkozásban alapjogsérelmet nem állapított meg, azonban kiemeli, hogy mivel maga az előállítás is jogalap nélkül, alapjogsérelmet okozva történt, a jogsértő állapot az előállítás teljes időtartama alatt fennállt – ebben a vonatkozásban tehát az alapjogsérelem megállapíthatóságát és mértékét tekintve érdektelen, hogy a rendőrség az előállítottal kapcsolatos kötelezettségeinek mennyiben tett eleget, hiszen az előállításra sort sem lehetett volna keríteni.

8) A panaszosok az eseményekkel összefüggésben több ponton is sérelmezik a rendőrök kommunikációját.

Elsődlegesen kifogásolták, hogy az áruház parkolójában a rendőrök több alkalommal is durván sértegették őket, minősíthetetlen hangnemben beszéltek. Másodsorban az előállított panaszos hivatkozott arra, hogy az előállítás során megjegyzéseket tettek rá és pejoratív jelzőkkel illették, továbbá kilátásba helyezték, hogy a történetről a munkahelyét is értesíteni fogják.

A nyilatkozó rendőrök a panaszosok állításait következetesen tagadták és azt állították, hogy a panaszosok voltak azok, akik sértegették a rendőröket. Emiatt pedig a rendőrök többször kulturált magatartás tanúsítására szólították fel a panaszosokat, illetőleg az egyikükkel szemben becsületsértés miatt feljelentést is tettek.

A panasznak ebben a részében a Testület – figyelemmel az egymást cáfoló állításokra – mivel az ellentmondást nem tudta feloldani (tekintettel arra, hogy a tanú a beszélgetés azon részét, ahol a rendőrök a panaszosok szerint durva, sértegető hangnemben beszéltek – nem hallotta), alapjogsérelmet nem tudott megállapítani.

VI.

Mindezen egyenként és összességükben is súlyos alapjogsérelmek miatt a Testület a rendelkező részben foglaltak szerint, az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése alapján az állásfoglalást megküldi az országos rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2009. szeptember 30.

Dr. Kaltenbach Jenő sk.

elnök,
testületi tag

Dr. Juhász Imre sk.

elnökhelyettes,
testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra sk.

testületi tag

Dr. Féja András sk.

előadó testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf sk.

testületi tag